

**MINISTERSTVO VNÚTRA SR
ŠTÁTNY ARCHÍV V PREŠOVE
POBOČKA PREŠOV**

Ž i v e n a v Sabinove

1929 – 1943

Inventár

**Mgr. Anton Dopirák
Prešov 2009**

© MV SR, Štátny archív v Prešove

Ú V O D

Archívny fond Živena v Sabinove je ohraničený rokmi 1929 - 1943. Toto ohraničenie však nie je časovým vymedzením existencie spolku samotného. Zachovaný archívny materiál, rovnako ako ďalšie pramene, nám nedovoľujú určiť presný rok vzniku spolku, taktiež jeho zániku.

V archívnych dokumentoch spolok vystupuje ako Slovenský ženský spolok, odbor Živeny v Sabinove. V spolkovej hierarchii sabinovský odbor stál na úrovni miestneho zväzu, podobne ako to bolo v iných mestách. Priamo podliehal ústrediu v Turčianskom Svätom Martine, ktoré viedlo svoju činnosť vo viac ako 90 miestnych odboroch po celom Slovensku. Členskú základňu sabinovského odboru Živeny v tridsiatych rokoch 20. storočia tvorilo približne 60 členiek a pravdepodobne aj členov. Podľa údajov pokladničnej knihy odboru (*inv. č. 4*) spolok nemal problémy s platením členských príspevkov, v rokoch 1929 až 1938 členský príspevok činil dvanásť korún československých.

Archívny materiál neobsahuje stanovy spolku. Z tohto dôvodu nie je možné bližšie špecifikovať cieľ a účel spolkovej činnosti. Tento je zrejmý z pôsobenia ústredia v Turčianskom Svätom Martine. Živena - spolok slovenských žien vznikla ako inštitúcia, ktorá mala vzdelávať slovenské ženy a vplývať na ne v kultúrno-osvetovej činnosti, sociálnej a zdravotníckej oblasti. Za týmto účelom organizovala kurzy varenia, šitia, zdravotnícke prednášky, organizovala kultúrne a spoločenské podujatia, výstavy sociálno-osvetového charakteru. Odbor Živeny v Sabinove organizoval pravidelné čajové večierky, silvestrovské zábavy, či viedol vlastnú knižnicu.

V čele miestneho odboru stálo predsedníctvo v zložení predsedníčka, tajomníčka, pokladníčka a zapisovateľka. Valné zhromaždenie spolku sa konalo raz do roka, výborové schôdze raz mesačne. Kontrolu nad finančným hospodárením viedla revízna komisia, ktorá mala dve členky. Zachovaný materiál nám však nedovoľuje zistiť, ktorí členovia spolku uvedené posty zastávali.

Živena v Sabinove každoročne pri účtovnej bilancii vykazovala zisk. Príjmy spolku tvorili členské príspevky, dary, výnosy z večierkov a zábav, ale aj dotácie z úradov, výnosy z organizovania kurzov, vlastná výroba napr. ozdobných papierov pre iné inštitúcie či spolky. Výdavkovú časť zaťažovali hlavne výdavky smerujúce k vzdelávaniu, náklady kurzov, cestovné náklady, platby za časopisy a knihy a pod. Musíme konštatovať, že finančné obraty boli vedené v spolku precízne a dôkladne.

Sídlo spolku v Sabinove a dátum jeho vzniku a zániku nám nie je známy. Živena na území Slovenska pôsobila od roku 1869, avšak miestne odbory vznikali postupne. Domnievame sa, že miestny odbor v Sabinove vznikol niekedy po prvej svetovej vojne a minimálne do roku 1943 existoval. Od roku 1939 nie sú vedené v pokladničnej knihe odboru členské príspevky a v ďalších rokoch ubudlo aj výnosov zo spolkových akcií. Predpokladáme, že činnosť spolku ochromilo obdobie protižidovských a protičeských akcií, ktoré spôsobili výrazný pokles členskej základne. Do roku 1943 Živena v Sabinove existovala, ale nevyvíjala žiadnu činnosť. Hlavné príjmy v tomto období tvorili výnosy z vkladných knižiek spolku. V roku 1944 už miestny odbor Živeny v Sabinove zrejme neexistoval. Po skončení druhej svetovej vojny Živena na miestnych úrovniach neobnovila svoju činnosť v pôvodnom rozsahu a neskôr bola z moci úradnej zlúčená so Slovenským zväzom žien.

Materiál spolku bol prevzatý Štátnym archívom v Prešove, pobočka Prešov dňa 29. 12. 1965 pod poradovým číslom 329. Celkový rozsah inventarizovaného materiálu je 0,12 bm, čo predstavuje jednu archívnu škatuľu. Nakoľko sa fondu pri usporiadaní a inventarizácii nedotklo vnútorné vyradenie, tento rozsah je vlastne pôvodným rozsahom fondu.

Časové rozpätie fondu je určené rokmi 1929 – 1943, takéto vymedzenie však nie je aj vymedzením doby existencie spolku samotného. Presný dátum vzniku a zániku nie je známy.

Pri usporiadaní fondu sme použili diplomatické hľadisko, ktoré člení materiál do základných diplomatických kategórií: *spisový materiál*, *účtovný materiál*. Spisový materiál je usporiadaný chronologicky podľa času svojho vzniku, kategóriu účtovný materiál tvorí pokladničná kniha spolku.

Inventárny záznam obsahuje inventárne číslo, časový rozsah resp. ročník, číslo škatule a stručný záznam obsahu spisu. Inventárna jednotka je označená arabskou číslicou, fond obsahuje len štyri inventárne jednotky.

K inventáru je vyhotovený miestny, vecný register a register korporácií, v ktorých sa heslá odvolávajú na inventárne čísla. Pre vyhľadanie spisu je potrebné uviesť inventárne číslo a obsah spisu.

Malé množstvo zachovaného archívneho materiálu fondu je zrejme len nepatrným zlomkom skutočnej písomnej produkcie spolku. Cenným prameňom by mohla byť pokladničná kniha spolku, ktorá vo výpočte členských príspevkov uvádza aj mená členiek resp. členov spolku (*členské platili aj muži, či za seba alebo svoje manželky nevedno*), ktorí uhradili členský príspevok v danom roku. Prirodzene skutočný počet členov mohol byť väčší.

Inventár fondu Živena v Sabinove vyhotovil, fond spracoval a usporiadal Anton Dopirák v mesiaci september 2009 v sídle MV SR, Štátny archív v Prešove, pobočka Prešov, Slovenská ulica č. 40. Inventár bol vyhotovený v programe Bachsystém-Inventáre s celkovým počtom záznamov: 4. Knižná forma inventára bola vyhotovená v textovom editore Word a stala sa súčasťou skupinového inventára s názvom Spolky.

Živena v Sabinove 1929 - 1943

II. Spisový materiál

<i>Inv.</i>	<i>Časový rozsah</i>	<i>Č. škatule</i>
1.	1938 Pokladničná správa za rok 1938.	1
2.	1939 Účtovná uzávierka za rok 1937.	1
3.	1940 Okresné finančné riaditeľstvo v Prešove - výzva na predloženie stanov a účtovnej uzávierky.	1

III. Účtovný materiál

<i>Inv.</i>	<i>Časový rozsah</i>	<i>Č. škatule</i>
4.	1929–1943 Pokladničná kniha viazaná	1

MIESTNY REGISTER

P

Prešov - 3

VECNÝ REGISTER

P

pokladničná kniha - 4

pokladničná správa - 1

S

stanovy, predloženie - 3

U

účtovná uzávierka - 2, 3

V

výzva - 3

REGISTER KORPORÁCIÍ

O

Okresné finančné riaditeľstvo v Prešove - 3